

‘Mag een mens nog kwetsbaar zijn?’

INTERVIEW

DOOR JOSIEN KODDE

De samenleving doet een steeds groter appel op de eigen kracht van mensen. In het bijzonder op die van ouderen. „Mag een mens nog wel kwetsbaar zijn?“, vraagt André Kok, bestuurder van Zorggroep Manna, zich af. Hij geeft zelf antwoord: „We schieten een beetje door.”

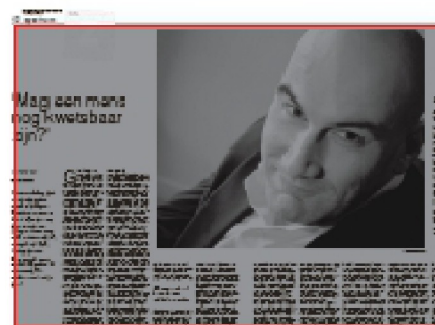
Grinnikend roert André Kok in de koffie. Zojuist is hem de vraag gesteld of christelijke zorg wel bestaat. Hij lijkt even bedenktijd te willen. Overziet vanuit zijn kantoor op een van de hogere etages midden in een soort enclave van ouderenhuisvesting langs de Boulevard 1945 een deel van de Enschedese binnenstad. „Mij

schiet een opmerking te binnen die een Enschedese wethouder eens maakte. ‘Christelijk stofzuigen bestaat niet...’ Dat zei hij. Met andere woorden: de zorg bij een identiteitsinstelling vanuit christelijke basis is niet anders dan de zorg van een willekeurige andere instelling. Ik ben het daar in zoverre mee eens dat iedere zorgverlener vanuit zijn hart werkt. Hij wil dienstbaar zijn. Een christen is wat dat betreft net zoals een atheïst. Toch is er een verschil. Zeker in ouderenzorg. Wij werken met mensen die veel vragen hebben over levenseinde en zingeving. Thema’s die in mijn opvoeding en leven altijd een belangrijke plek hebben gehad. Ik kan die vragen herkennen. En de discussie erover aangaan.”

„Uiteraard is mijn mening gekleurd. Ik ben christen, lid van de Gereformeerde Gemeenten. Net als bijna alle bewoners van dit huis heb ik een gereformeerde achtergrond. Als je als christen zorg krijgt van een andere christen, heb je sneller een klik. Dat geldt tenminste voor mij persoonlijk. Kijk, als ik in een verzorgingshuis woon waar populaire muziek wordt opgezet waarmee ik niet ben opgevoed... Dat zou niet klikken. Wie voor

het verzorgingshuis van Zorggroep Manna kiest in Enschede hoeft niet alles uit te leggen aan de burens. Die hebben dezelfde achtergrond.”

Daar past een kanttekening bij. De signatuur van Manna, zestig jaar geleden vanuit de kerken opgericht, is in de loop der jaren minder zichtbaar geworden. Met name omdat de zorginstelling zich sterk heeft verbreed. De basis was het oude Marthaloord aan de Marthalaan. Twaalf jaar geleden kwam daar de wijkverpleging bij. In 2010 groeide de organisatie van 350 naar 1.100 medewerkers door de komst van een grote groep huishoudelijke hulpen en later ook persoonlijke begeleiders. „We hebben toen ook losgelaten dat iedereen lid moest zijn van de kerk. Onze 3.500 thuiszorgcliënten en -medewerkers zijn een redelijke dwarsdoorsnede van de samenleving. Ook de bewonerspopulatie is steeds diverser. De Cypressenhof bijvoorbeeld, een kleinschalige woonvorm voor mensen met dementie, telt ook katholieken en niet-gelovigen. Bewoners van De Wingerd zijn vrijwel allemaal van gereformeerde huize. We hebben hier altijd een weekopening, die wordt afwisselend verzorgd

door vrijwilligers, dominees en mijzelf. Daar worden veel psalmen gezongen. Niet-kerkelijken zouden zich hier unheimisch voelen. Dat weet ik zeker." Het christelijk geloof schept een band. Dat is prettig, zeker in de huidige tijd. Onderzoek wijst uit dat 900.000 Nederlanders kampen met gevoelens van eenzaamheid. Dat raakt André Kok. „De huidige bezuinigingen in ouderen- en thuiszorg dragen niet bij aan de behoefte van ouderen zich beschermd te voelen. Onze woon-zorgcentra mogen geen plek meer bieden aan mensen met de lagere zorgzwaartepakketten 1 tot en met 3. Er wordt een beroep gedaan op eigen kracht. Ze moeten zelf zorg regelen en zo nodig een beroep doen op hun netwerk. Dat vind ik op zich een mooie gedachte. Kijk, dertig jaar terug

Elk persoon heeft het recht om geliefd te worden

beladden senioren op 65-jarige leeftijd bijna automatisch in een tehuis. Dat was natuurlijk volstrekt ongezond. Maar we dreigen nu te veel een andere kant op te schieten. Want waarom melden ouderen zich bij ons? Dat kan zijn omdat ze psychisch of fysieke beperkingen hebben. Omdat het zelfstandig echt niet meer lukt. Maar een andere reden is dat ze bang of eenzaam zijn. Of het net niet meer prettig vinden om op zichzelf te wonen. De samenleving gaat op dit moment te veel voorbij aan behoeften van mensen op dat terrein. Mag een mens nog kwetsbaar zijn? Dat vraag ik me wel eens af. Je ziet dat een groep tussen wal en schip dreigt te vallen. Ook in de thuiszorg, waar enorm is gekort op de huishoudelijke hulpen. Ik weet waar ik over spreek, want ik loop elke maand zelf een keer mee in dat werk. Dan zie je dat de huishoudelijke hulp soms nog de enige persoon is die op een vast tijdstip in de week door een cliënt wordt gezien. Dat maakt de thuishulp van onschatbare waarde. Deze medewerkers maken schoon, maar zorgen ook voor structureel contact. Daar moeten we wat anders voor vinden nu het budget met ingang van 1 januari is ge-

kort. De gehele transitie is heel snel gegaan. Terwijl de omslag door de mensen nog niet is gemaakt. Er is jarenlang geen beroep op eigen kracht gedaan. Dat netwerk moet groeien." Medewerkers van Zorggroep Manna proberen zo goed en zo kwaad als dat gaat hun bijdrage te leveren. André Kok, die bijna zijn gehele werkzame leven in het bedrijfsleven zat, is onder de indruk van de mentaliteit van zorgverleners. „Nergens zie je zoveel passie als in de zorg. Nadat ik een aantal jaren een eigen adviesbureau runde, kwam ik in dienst als senior consultant bij adviesbureau &samhoud en maakte kennis met de ouderenzorg. Vanaf dag een wist ik: 'Dit is wat ik wil gaan doen'. Hier gaat het echt om mensen. Op de debiteurenadministratie van een nutsbedrijf werkt men voor geld of misschien voor collega's. Maar in de zorg werken ze voor hun vak. Daar komt bovenop dat veel zorgverleners ook mantelzorgers zijn. Ze krijgen het dubbel voor hun kiezen."

Het eerste jaar bij Zorggroep Manna was geen eenvoudig jaar voor de nieuwe bestuurder die ervaring miste. Hij stroomde halverwege het jaar in en kwam er direct achter dat een half jaar te veel productie was gemaakt. „Wilde ik dat terugdraaien, dan zouden we direct met 20 procent in productie achteruit moeten. Dat was onmogelijk. Ik werd geconfronteerd met rare kronkels in ons Nederlandse financieringssysteem. Een voorbeeld: ik had aanmeldingen met zorgzwaartepakket (zzp) 4 en uit 6. De zorgvraag van de laatste categorie is veel groter, en daardoor duurder. Thuis blijven wonen is voor deze mensen vrijwel geen optie terwijl de eerste categorie (zzp 4) met goede thuishulp vaak nog een heel eind komt. Wij krijgen een budget voor een bepaald aantal van elke categorie en niet voor elke cliënt. Toen adviseerde iemand van het zorgkantoor mij om die wachtenden met zzp 4 te nemen. 'Want voor 6 heb je geen budget', zei hij. Dat is toch de wereld op zijn kop? Dan moet je iemand die de zorg harder nodig heeft nog langer thuis laten zitten. We kozen tegen het advies in voor de ouderen die de

zorg het meest ontbeerden. In 2013 leverden we voor tonnen aan extra zorg die nooit is vergoed. Tja, dat kun je een jaar doen, maar daarna wordt het risico te groot."

Kok verwacht dat veel zorgaanbieders in de loop van dit jaar 'nee' moeten verkopen aan cliënten die in aanmerking komen voor wijkverpleging. Dat zijn de zorgverleners die thuis langskomen en medicatie uitdelen of wonden verzorgen. „Wij zijn zo gekort door de zorgverzekeraar, dat ik niet opnieuw het risico wil lopen dat ik zorg lever die achteraf niet wordt vergoed."

'Nee' zeggen is moeilijk. Daarom zou de samenleving op zoek moeten naar alternatieven. De kerken kunnen hierin een rol spelen, vindt Kok. De overheid beslist niet zonder reden tot flin-

André Kok

André Kok (40 jaar) is geboren in Ridderkerk en groeide op in Amersfoort.

Studeerde econometrie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam en volgde op latere leeftijd een MBA-opleiding aan de Rotterdam School of Management.

Werkte in de zakelijke dienstverlening, bij nutsbedrijven en banken. Had een eigen adviesbureau en was tot 2013 senior consultant bij consultancybedrijf &samhoud.

Is sinds mei 2013 bestuurder van Zorggroep Manna in Enschede, instelling voor thuiszorg (3.500 cliënten) en ouderenzorg (100 bewoners).

Manna werkt vanuit een christelijke basis. Kok is lid van de Gereformeerde Gemeente in Rijssen. Getrouwd en vader van vier zonen.

ke kortingen in de gezondheidszorg. Het dreigt onbetaalbaar te worden. „De kerkelijke wereld kan die handschoen oppakken. Moet dat zelfs doen. Er ligt naar mijn mening een Bijbelse opdracht. In Amersfoort, waar ik heb gewoond, heb ik redelijk veel voor vluchtelingen gedaan.

Die vallen bijna overal buiten.
Maar het zijn wel mensen, van
God geliefde schepselen. Als Hij
ze liefheeft, dan zou ik dat toch
ook moeten doen? Dat geldt
voor vluchtelingen, maar even-
goed voor ouderen. Laatst was
ik in een verzorgingshuis in
Duitsland. Daar las ik een prach-
tige tekst: *Jeder Mensch ist eine
einmalige, von Gott geschaffene,
bedingungslos geliebte
Persönlichkeit.* Elk persoon heeft
het recht om geliefd te worden.
Dat vind ik mooi.”

foto Frans Nikkels

